

Baggrundsnotat 5 – Virksomhedernes klimapåvirkning

1 Indledning og formål

Virksomheders klimapåvirkning er både en del af det forbrugsbaserede klimaaftryk, Danmarks territoriale udledninger og klimaaftrykket fra Danmarks eksport. Når det beskrives særskilt her, skyldes det, at det i forbindelse med Danmarks globale klimaindsats er vigtigt at have et særligt fokus på virksomhedernes såkaldte scope 3-udledninger. Disse er generelt betydelige og foregår ofte uden for Danmarks grænser, men samtidig kan de påvirkes af danske virksomheder. Der er i dette baggrundsnotat særlig fokus på den del af virksomhedernes klimapåvirkning, som indgår i eksporten og ikke er behandlet i baggrundsnotaterne om det forbrugsbaserede klimaaftryk og den internationale transport. Klimarådet anbefaler, at der redegøres for Danmarks status og indsats for at reducere klimaaftrykket fra virksomhedernes scope 3-udledninger i den globale afrapportering og i et globalt klimaprogram, ligesom området bør indgå i den langsigtede globale strategi.

Dette baggrundsnotat indeholder en gennemgang af *Virksomhedernes klimapåvirkning med fokus på eksportens klimaaftryk*. Området gennemgås ved brug af Klimarådets metode til at vurdere, hvordan en international klimaindsats bedst kan indgå i en revideret klimalov. Metoden er beskrevet i kapitel 2 i Klimarådets analyse *Danmarks globale klimaindsats* fra november 2023.

I Klimarådets metode anvendes seks kriterier til at vurdere, om der kan sættes et pejlemærke eller et mål for CO₂e-reduktion på de enkelte indsatsområder i Danmarks globale klimapåvirkning, eller om der alene bør gøres en indsats for at øge en positiv effekt eller mindske en negativ effekt af denne. De seks kriterier er:

1. Potentiale for CO₂e reduktioner
2. Behov for tilskyndelse til handling
3. Metoder til at monitorere
4. Definition af langsigtet retning
5. Klar definition af målet
6. Grad af kontrol over udviklingen

Drivhusgasprotokollens udledningskategorier bruges til rapportering af virksomheders udledninger

Drivhusgasprotokollen (GHG protocol) er den mest udbredte standard for opgørelse af drivhusgasudledninger. Opgørelsesmetoden deler udledningerne op i scope 1, 2 og 3, der defineres som hhv. de direkte udledninger (scope 1), indirekte udledninger fra virksomhedens eget energiforbrug (scope 2) samt resterende indirekte udledninger fra hele værdikæden (scope 3). Scope 3-udledningerne opdeles overordnet i opstrøms- og nedstrøms-udledninger.

Opstrøms scope 3-udledninger er en fællesbetegnelse for alle indirekte emissioner for et givent produkt, der finder sted, før den rapporterende virksomhed modtager produktet (Cradle-to-gate), mens nedstrøms scope 3-udledninger dækker over indirekte udledninger blandt andet fra forbrugs- og afskaffelsesfasen af det solgte produkt. Drivhusgasprotokollen opdeler scope 3-udledningerne i 15 gensidigt uafhængige kategorier for at undgå dobbelttælling hos den enkelte virksomhed. De 15 kategorier fremgår af boks 1.

Boks 1: Drivhusgasprotokollens scope 3-kategorier

Drivhusgasprotokollens rapporteringsstandard for virksomheders scope 3-udledninger indeholder 15 gensidigt uafhængige udledningskategorier, der skal sikre, at der rapporteres på alle scope 3-udledninger, men uden at der opstår dobbelttælling både inden for scope 3, men også på tværs af scopes. Af de 15 kategorier er otte relateret til opstrøms scope 3-udledninger, mens de sidste syv dækker nedstrøms scope 3-udledninger. De 15 kategorier er listet herunder:¹

Opstrøms scope 3-kategorier

1. Køb af varer og tjenester
2. Kapitalgoder
3. Brændstof- og energirelaterede aktiviteter
4. Opstrøms transport og distribution
5. Affald genereret i daglig drift
6. Forretningsrejser
7. Medarbejderpendling
8. Opstrøms-leasede aktiver

Nedstrøms scope 3-udledninger

9. Nedstrøm transport og distribution
10. Behandling af solgte produkter
11. Brug af solgte produkter
12. Slutbehandling af solgte produkter
13. Nedstrøms-leasede aktiver
14. Franchising
15. Investeringer

Virksomheders udledninger bevæger sig på tværs af territoriale og andre virksomheders opgørelser

For en virksomhed med produktion i Danmark gælder det, at scope 1-udledningerne altid vil indgå i de danske territoriale opgørelser. Det samme vil gøre sig gældende for scope 2-udledninger fra forbrug af danskproduceret energi, mens forbrug af importeret energi til eget energiforbrug fortsat vil være en del af virksomhedens scope 2, men ikke en del af de Danmarks territoriale udledninger. Brændstof og energirelaterede aktiviteter i forbindelse med andre virksomheders produktion af varer og tjenester er til gengæld en del af scope 3-udledningerne.

Virksomhedens opstrøms scope 3-udledninger kan både være relateret til import, men også køb af varer fra andre danske virksomheder, ligesom nedstrøms scope 3-udledninger kan komme fra forbrug og slutbehandling af produkter enten i Danmark eller i udlandet. Den geografiske placering af scope-udledningerne har ingen betydning for virksomhedens opgørelse, men har betydning for, hvorvidt virksomhedens udledninger tæller med i opgørelserne for de territoriale udledninger, det forbrugsbaserede klimaaftryk eller klimaaftrykket fra dansk eksport.

Opgørelserne af virksomheders klimapåvirkning overlapper også indbyrdes, da den ene virksomheds scope 3-udledninger er den andens scope 1-udledninger. Det giver derfor ikke mening at summere de danske virksomheders rapporterede udledninger op på tværs af scopes og bruge det som en samlet opgørelse for danske virksomheders klimapåvirkning.

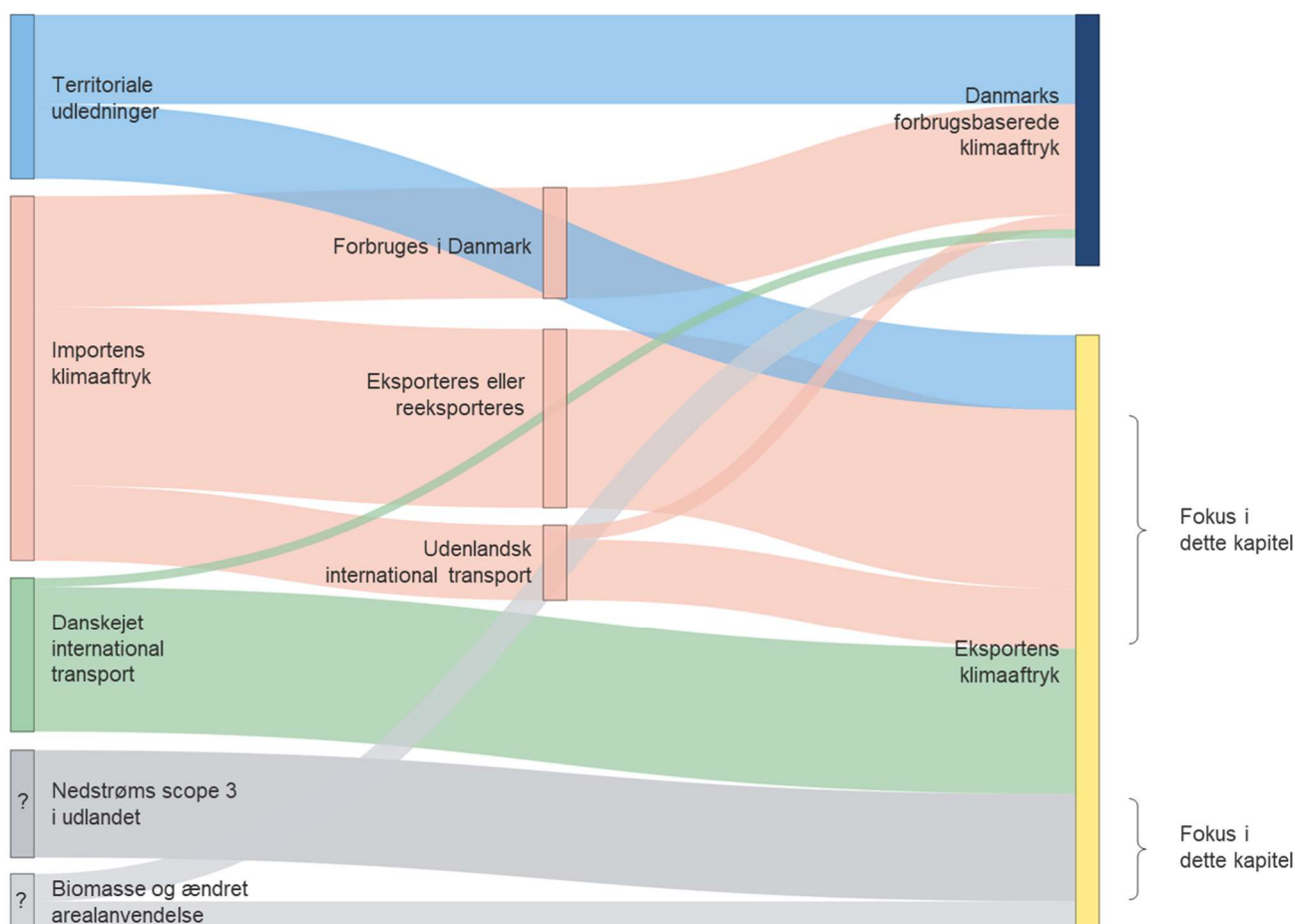
Rapporteringen af drivhusgasudledninger opdelt på scopes skal derfor i højere grad ses som et redskab for den enkelte virksomhed til at monitorere egen klimapåvirkning og reduktioner. Ved brug af harmoniserede rapporteringsværktøjer

som fx drivhusgasprotokollen bliver det muligt at sammenligne virksomheders klimapåvirkning og for investorer at inddrage graden af bæredygtighed hos virksomhederne i deres investeringsovervejelser.

Fokus er på eksportens klimaaftryk

Opgørelsen af drivhusgasudledninger fra dansk eksport i *Global afrapportering 2023* indregner udledninger fra hele værdikæden af varer og serviceydelser, som dansk eksport giver anledning til globalt frem til, at eksporten forlader danske hænder. Eksportens klimaaftryk omfatter udledninger forbundet med produktionen af dansk eksport, reeksporten af varer og serviceydelser og udledninger fra transport af danske varer og serviceydelser, men den inkluderer ikke udledninger forbundet med brug og bortskaffelse af danske eksportvarer. Opgørelsen viser heller ikke, hvor de danske eksporterede varer og serviceydelser i sidste ende forbruges, da modtagerlandene kan eksportere den danske eksportvare videre. Figur 1 viser hvilket udledninger, der er i fokus i dette baggrundsnotat.

Der vil i dette baggrundsnotat være særlig fokus på den del af virksomhedernes scope 3-udledninger, der ligger i eksportens klimaaftryk, og som ikke er dækket af det forbrugsbaserede klimaaftryk, de territoriale udledninger eller den dansk opererede del af den internationale transport. Det vil sige, at der er særlig fokus på de udledninger, som kommer fra importen af varer og halvfabrikata til produktion af eksportvarer og de varer, som re-eksporteres direkte. Hertil skal lægges den del af virksomhedernes nedstrøms scope 3, som ikke er omfattet af opgørelsen af eksportens klimaaftryk.

Figur 1 Virksomhedernes eksportrelaterede klimapåvirkning

Anm. 1: Figuren er en illustration af sammenhængen mellem områderne i Danmarks globale klimapåvirkning, og størrelserne på de forskellige forbindelser skal derfor ses som vejledende. Ikke alle talstørrelser i figuren er opgjort i samme år, hvilket betyder at værdierne ikke uden videre kan summeres. Desuden er der usikkerhed om størrelsen på de grå søjler. Figuren tager udgangspunkt i transportbranchen som udledende branche. Den udledende branche defineres som den branche, hvor udledningen finder sted.

- Anm. 2: "Biomasse og ændret arealanvendelse" dækker over udledninger fra biomasse og iLUC, der er opgjort for 2020 på baggrund af Global Afrapportering 2022. Klimaaftrykket fra biomasse er beregnet ud fra forbrug af træpiller og flis til el og fjernvarme og er beregnet via en diskontering af nettooptaget af CO₂ med Finansministeriets diskonteringsrate. Beregningen er uddybet i Klimarådets Kommentering af Global Afrapportering 2022. Tal for klimaaftrykket af biomasse og ændret arealanvendelse er usikre, og kan ikke lægges direkte sammen med de andre tal. De resterende tal i figuren er opgjort for år 2021.
- Anm. 3: Udledningerne fra nedstrøms scope 3 i udlandet fra dansk producerede varer opgøres for nuværende ikke, og størrelsen af disse udledninger er derfor ikke kendt og kan være større eller mindre end vist i figuren.
- Kilde: Figuren er lavet af Klimarådet med udgangspunkt i data fra Energistyrelsen, Global Afrapportering 2022, Global Afrapportering 2023 og Klimastatus og –fremskrivning 2023

2 Kriterier for, hvordan indsatsområdet kan styrkes i de klimapolitiske rammer

I dette afsnit gennemgås de enkelte de enkelte kriterier for, hvordan indsatsområdet kan styrkes i de klimapolitiske rammer.

2.1 Potentiale for CO₂e reduktioner

Der er i dette kriterium tale om et væsentlighedskriterie, som især handler om, hvor mange ton CO₂e der potentielt kan reduceres på området. Klimarådet klassificerer potentialet ud fra lille, medium, stort og meget stort i rapporten *Danmarks globale klimaindsats*.

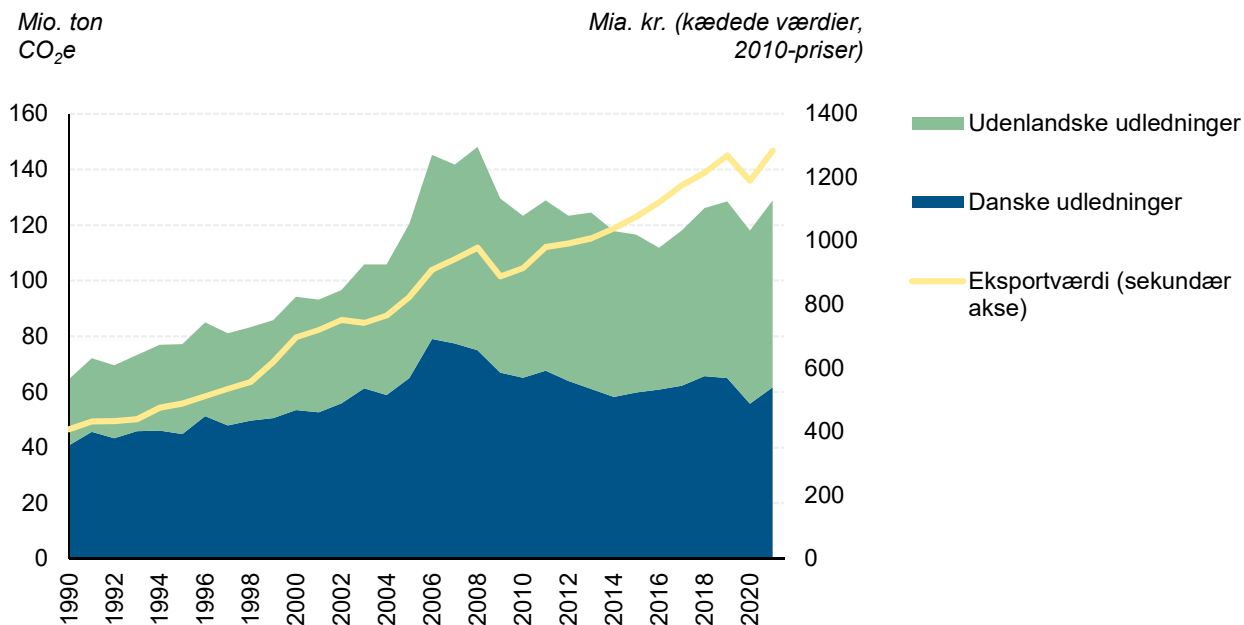
Størstedelen af danske virksomheders udledninger ligger i scope 3

Scope 3-udledninger er opgjort til i gennemsnit at udgøre 90 pct. af de samlede udledninger for danske små og mellemstore virksomheder (SMV'er), mens de udgør omkring 70 pct. i 2020 for C25-virksomheder, det vil sige de 25 største virksomheder i Danmark.² Eksempelvis, har Klimapartnerskabet for bygge og anlæg i deres sektorkøreplan fra 2021 peget på et reduktionspotentiale for sektoren på 5,8 mio. ton CO₂ pr. år i 2030, hvoraf over 5 mio. ton af de mulige CO₂-reduktioner kommer fra scope 3-udledninger.³ Udledninger på tværs af scopes, der finder sted nationalt, er omfattet af de territoriale klimamål, mens scope 2- og 3-udledninger fra import og eksport ikke er omfattet af de territoriale mål.

Danmarks samlede udledninger fra import var ifølge *Global Afrapportering 2023* 103 mio. ton CO₂e i 2021, hvoraf 67 mio. ton CO₂e af disse udledninger er relateret til eksporterede varer og services med forbrugsfase i udlandet.⁴ Disse udledninger indgår hverken i de territoriale opgørelser eller i det forbrugsbaserede klimaaftryk, men indgår i virksomhedernes opstrøms scope 3-udledninger. Dertil kommer nedstrøms scope 3-udledninger, der kun i begrænset omfang er opgjort i den globale afrapportering, jf. figur 1.

Danske virksomheder har en meget høj klimapåvirkning

Danske virksomheders klimapåvirkning gennem eksporten (også kaldet eksportens klimaaftryk) er meget stor. Det fremgår af figur 2. Eksportens klimaaftryk er fordoblet siden 1990 og udgjorde i 2021 129 mio. ton CO₂e. Det er dobbelt så meget som Danmarks forbrugsbaserede klimaaftryk. Klimaaftrykket fra eksporten har fulgt stigningen i værdien af dansk eksport indtil 2009, hvor finanskrisen førte til et fald både i værdien af dansk eksport og i udledningerne relateret til eksporten. Siden 2010 har klimaaftrykket fra eksporten været nogenlunde konstant, mens værdi af eksporten er steget støt. Lidt under halvdelen af eksportens klimaaftryk stammer fra produktion i Danmark, mens resten stammer fra udledninger i udlandet. Det fremgår af figuren, at de udenlandske udledninger fra eksporten er steget væsentlig mere end de danske udledninger. Fra at udgøre 37 pct. af klimaaftrykket fra eksporten i 1990, udgør de udenlandske udledninger nu over 50 pct.

Figur 2 Udledninger fra eksport opdelt på danske og udenlandske udledninger 1990-2021 i relation til eksportværdien

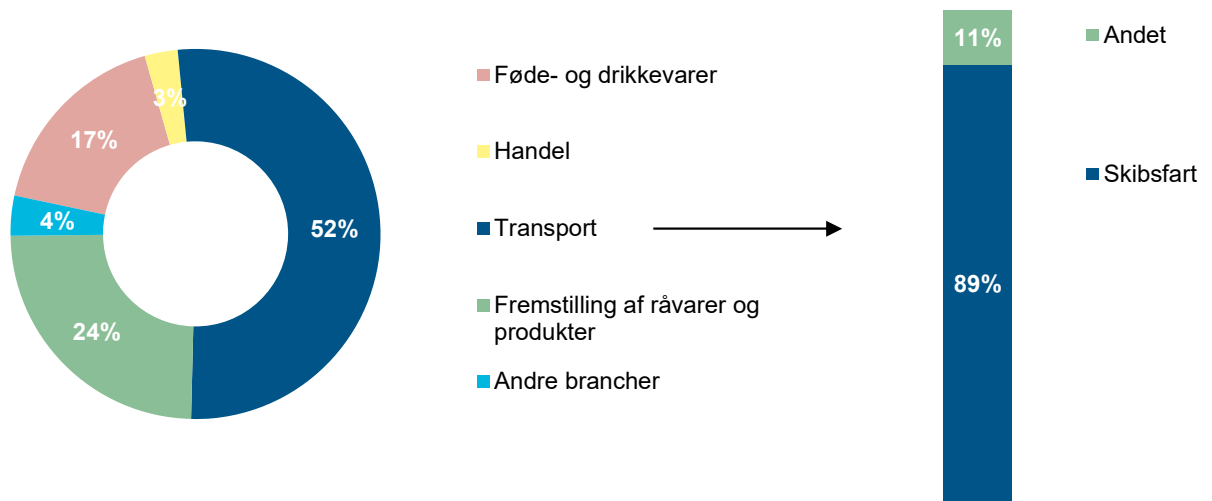
Kilde: Energistyrelsen, *Global Afrapportering 2023*, 2023.

Udledningerne i udlandet udgjorde 67 mio. ton CO₂e i 2021 ifølge Energistyrelsen. De består af klimaaftrykket fra virksomhedernes import og udenlandsk transport af varer, der enten direkte reeksporteres eller indgår i virksomhedernes produktion af eksportvarer. Resten, nemlig 62 mio. ton CO₂e består dels af udledninger fra produktion i Danmark (21 mio. ton CO₂e i 2021) og dansk opereret international transport (41 mio. ton CO₂e).

Halvdelen af eksportens klimaaftryk kommer fra international transport

Cirka halvdelen af de samlede udledninger fra dansk eksport er knyttet til transportbranchen, hvoraf langt størstedelen er skibsfart. Når danske rederier fragter varer på verdenshavene indgår det i eksporten, også selv om skibene transporterer varer til forbrug mellem andre lande end Danmark. Dette er sammen med tankning af fly og skibe i Danmark (ca. 4 mio. ton i 2021) nærmere behandlet i *Baggrundsnotat 1 – International transport*. Desuden indgår de drivhusgasudledninger, der stammer fra udenlandsk opereret international transport benyttet i forbindelse med danske eksportvarer. De behandles her og udgjorde omkring 17 mio. ton i 2021, som det fremgår af tabel 2.1 i hovedanalysen *Danmarks globale klimaindsats*.

Efter transporten tegner fremstilling af råvarer og produkter sig for næst flest udledninger med 24 pct. Her udgør bl.a. eksport af varer fra olieraffinaderier, medicinalprodukter samt vindmøller og motorer en væsentlig andel. Herefter følger føde- og drikkevarerbranchen som skønnes at udlede 17 pct.⁵

Figur 3 Udledninger fra dansk eksport fordelt på branchegrupper for 2021

Anm. 1: De samlede udledninger fra dansk eksport var ca. 129 mio. ton CO₂e i 2021.

Kilde: Energistyrelsen, *Danmarks globale klimapåvirkning - Global afrapportering, 2023*

2.2 Behov for tilskyndelse til handling

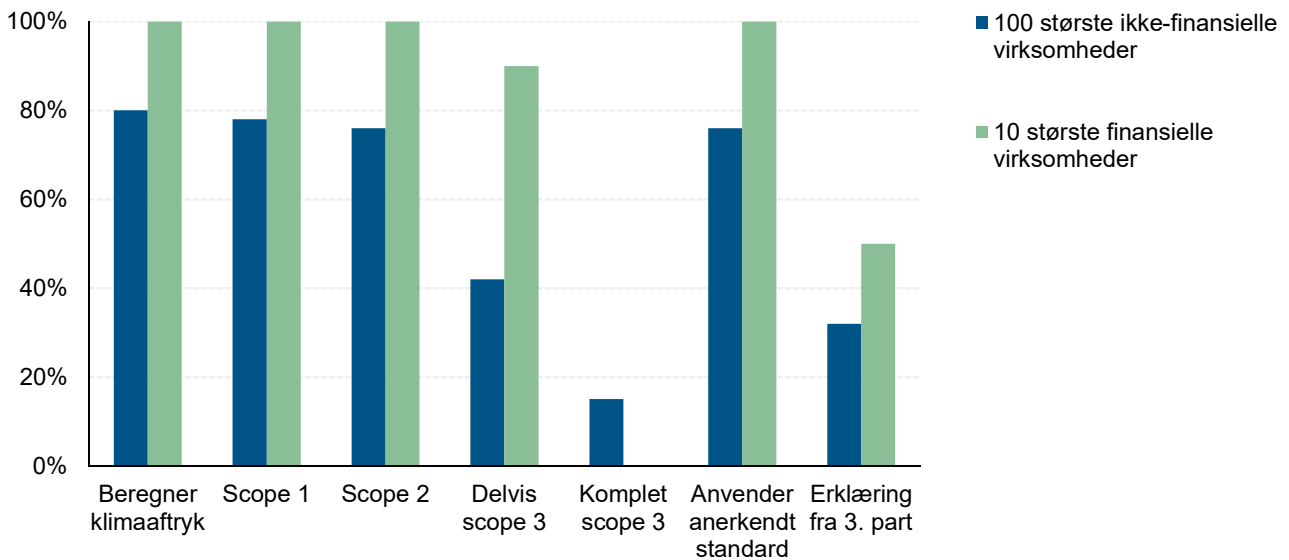
Kriteriet om behovet for tilskyndelse henviser til, om der for nuværende er en mangel på private eller offentlige tilskyndelser for at handle på området, og hvor Klimarådet vurderer, at der med fordel kan gøres en indsats på området.

Danske virksomheder rapporterer generelt på scope 1 og 2, men scope 3-rapporteringer halter efter

I *Global Afrapportering 2023* opgøres, hvorvidt de hhv. 100 største ikke-finansielle og de ti største finansielle virksomheder rapporterer udledninger fordelt på scope-kategorier. Som det fremgår af figur 3, rapporterer alle de finansielle virksomheder samt ca. ¾ af de ikke-finansielle virksomheder i undersøgelsen på scope 1- og 2-udledninger. Selvom en stor del af virksomhederne også delvist rapporterer på scope 3, så er der ingen af de finansielle og kun 15 pct. af de ikke-finansielle virksomheder, som laver en komplet scope 3-rapportering.

Med størstedelen af virksomhedernes udledninger i scope 3, er der behov for en langt højere grad af monitorering og rapportering af disse udledninger for at kunne monitorere virksomhedernes klimapåvirkning. Samtidig mangler en stor del af virksomhederne en erklæring i forbindelse med deres bæredygtighedsrapportering fra tredje part, som skal sikre validiteten af rapporteringen.

For de ikke-finansielle virksomheder, der helt eller delvist rapporterer scope 3-udledninger, mangler der især rapportering på nedstrøms-udledningerne. Det er blandt andet udledninger fra nedstrøms-transport og distribution samt udledninger forbundet med behandling, brug og bortskaffelse af de solgte varer.

Figur 4 Opsummering af klimaregnskaber for de 100 største ikke-finansielle virksomheder og de ti største finansielle virksomheder i Danmark

Kilde: Energistyrelsen, *Danmarks globale klimapåvirkning - Global afrapportering, 2023*

EU's direktiv om bæredygtighedsrapportering stiller krav til virksomhedernes monitorering af udledninger

Med EU's Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) forpligtes virksomheder til at rapportere om deres arbejde med bæredygtighed efter vedtagne standarder, og de skal rapportere på alle tre scopes. I juli 2023 har Europa-Kommissionen vedtaget nye European Sustainability Reporting Standards (ESRS), som er de standarder, europæiske virksomheder skal bruge i deres bæredygtighedsrapporteringer for at opfylde CSRD.⁶

Fra januar 2024 skal børsnoterede virksomheder med over 500 ansatte leve op til de nye rapporteringskrav, mens mindre virksomheder løbende vil blive omfattet af kravene. Det forventes, at omkring 50.000 virksomheder i EU vil blive omfattet af de nye regler, når direktivet er fuldt implementeret.⁷ Men herudover vil mange mindre virksomheder blive påvirket, netop fordi de store virksomheder vil begynde at stille krav til deres leverandører. De nye rapporteringskrav har til formål at harmonisere bæredygtighedsrapporteringerne på tværs af europæiske virksomheder og gøre bæredygtighedsarbejdet mere gennemsigtigt for offentligheden og investorer.

Virksomheder skal fremlægge en langsigtet bæredygtighedsstrategi i overensstemmelse med Parisaftalen

Som en del af EU's nye bæredygtighedsrapportering skal virksomhederne fremlægge en langsigtet strategi for, hvordan deres forretningsmodel og strategi er i overensstemmelse med Parisaftalens mål om at begrænse den globale opvarmning til 1,5°C. Der er ikke et direkte krav om, at virksomhederne skal sætte egentlige reduktionsmål, men de skal redegøre for et eventuelt fravær af målsætning, og i det omfang de har fastsat et reduktionsmål, skal der rapporteres på fremdriften af det.

Når virksomheden først har overblik over den negative klimapåvirkning af deres aktiviteter, vil et naturligt næste skridt være at igangsætte handling for at nedbringe den. *Global afrapportering 2023* viser også, at mange af de store danske virksomheder allerede har eller er i gang med at sætte målbare reduktionsmål. En stor andel af virksomhederne vælger at fastsætte deres mål gennem det såkaldte Science Based Target initiativ (SBTi), der er et privat initiativ, hvor virksomhederne kan blive certificeret, hvis de sætter et mål, der er i overensstemmelse med Parisaftalens 1,5°C-mål. SBTi er yderligere beskrevet i afsnit 2.4.

Der er behov for opfølgning og yderligere tilskyndelse til handling

Med de nye rapporteringskrav fra EU er udledningerne fra både scope 1, 2 og 3 nu omfattet af rapporteringskrav for de store virksomheder. Men særligt på scope 3 er reguleringen svag, fordi virksomhederne her kan vælge kun at rapportere på udvalgte, væsentlige scope 3 emissioner. Fremadrettet er der behov for at følge op på virksomhedernes afrapportering og sikre en gradvis bedre rapportering af scope 3-udledningerne, ligesom alle store virksomhederne kan tilskyndes til at sætte reduktionsmål og gennemføre konkret handling for at opfylde målene. Det kunne fx ske gennem klimapartnereskaberne, som kunne aktiveres med særligt fokus på at målsætte og reducere virksomhedernes scope 3-udledninger.

Opgørelsen over danske virksomheders klimamål i *Global afrapportering 2023* viser ikke, hvad virksomhedernes mål er, og Klimarådet har derfor opfordret til, at der fremadrettet ses nærmere på potentialet for og udviklingen i de danske virksomheders faktiske klimaindsats. Dette vil blive muligt i takt med, at EU-rapporteringskravene træder i kraft.⁸ Samtidig lægger CSRD op til, at virksomheder kan rapportere på deres eksponering mod kul-, olie- og gasrelaterede aktiviteter. Tidligere har Klimarådet ligeledes kommenteret, at det vil være relevant, hvis den globale afrapportering fremadrettet også belyste danske banker og pensionskassers investeringer og udlån i selskaber, der udvinder kul, olie og naturgas.⁹ Dette er nærmere beskrevet i *Baggrundsnotat 10* om offentlige og private finansieringsstrømme.

2.3 Metoder til at monitorere

En vigtig forudsætning for at kunne sætte et konkret mål eller pejlemærke er, at der er veletablerede metoder og tilgængeligt data til at kunne monitorere indsatsen og udviklingen i samme. Metoderne kan være af forskellig modenhed og forbundet med forskellige usikkerheder, som man skal være opmærksom på i forbindelse med, om der sættes et eventuelt mål eller pejlemærke.

Metoden findes, men data for scope 3 er svært tilgængelig, og kvaliteten er usikker

Drivhusgasprotokollens udledningskategorier bruges til rapportering af virksomheders udledninger, som beskrevet indledningsvist. Der findes således veletablerede metoder for, hvordan man opgør virksomhedernes klimapåvirkning fordelt på scopes, men der er stadig betydelige udfordringer med at opgøre scope 3 udledningerne, og kvaliteten af data er usikker, særligt for nedstrøms scope 3-udledninger. Derfor giver EU's rapporteringsregler også virksomhederne en årrække, inden de kræves at rapportere på scope 3. Virksomhederne skal først begynde at rapportere fra 2024-26, hvorefter der går tre år, før de skal rapportere på scope 3, og de endelige tal skal fremgå af årsrapporten. Det vil sige, at der tidligst er data at måle på i slutningen af 2020'erne. Man kan derfor konkludere, at kriteriet om metoder til at monitorere kun delvist er opfyldt på nuværende tidspunkt, hvis man ønsker at måle bottom-up på virksomhedernes udledninger.

Det er muligt at monitorere eksportens klimaaftryk

Imidlertid opgør Energistyrelsen eksportens klimaaftryk på samme måde som det samlede forbrugsbaserede klimaaftryk. Beregningsmodellen er den samme, og Energistyrelsen gør brug af danske input-output tabeller samt danske og udenlandske emissionsregnskaber. Desuden bygger opgørelsen på opgørelser fra Danmarks Statistik om dansk eksport og re-eksport fordelt på lande og brancher. Det er således muligt at følge udviklingen i udledningerne fra dansk eksport. Udledningerne fra eksporten steg betydeligt frem til 2009, men har siden stabiliseret sig på et niveau omkring 120-130 mio. ton CO₂e. Det er således muligt at monitorere udviklingen. Der gælder dog samme forbehold som for det forbrugsbaserede klimaaftryk, at opgørelsen er opgjort på en række overordnede varegrupper, så man kan ikke nødvendigvis følge effekten af en indsats for at forbedre klimaaftrykket fra eksporten af en specifik vare. Men der kan arbejdes for at forfine metoden på samme måde som for det forbrugsbaserede klimaaftryk.

2.4 Definition af langsigtet retning

Hvis man skal kunne regulere Danmarks globale klimaindsats eller dele heraf kan det være hensigtsmæssigt at kunne definere et langsigtet mål/pejlemærke, som indsatserne kan rette sig efter. Det langsigtede mål/pejlemærker kan så suppleres af delmål for at facilitere handling på kort sigt.

Det er muligt at definere en langsigtet retning for virksomhederne klimaaftryk

Et langsigtet mål for danske virksomheders klimaaftryk kunne være at sætte mål for reduktioner, så udledningerne fra virksomhederne er i overensstemmelse med Parisaftalen. FN har sat global klimaneutralitet i 2050 som det klare langsigtede mål for at kunne leve op til Parisaftalen. I forlængelse af det kunne det langsigtede mål for danske virksomheders udledninger også være netto nul i 2050.

En anden type mål kunne være med fokus på monitoreringen af virksomhedernes udledninger fx ved at stille krav til alle virksomheder om bæredygtighedsrapportering i overensstemmelse med drivhusgasprotokollens udledningskategorier samt for dokumentation af udviklingen i virksomhedens reduktioner. Et fokus på monitorering kunne suppleres med et krav til virksomhederne om, at de selv skal sætte mål for, hvordan de vil reducere deres udledninger fx for, at virksomhedens drift sker i overensstemmelse med Parisaftalen. Et sådan mål kunne sættes ved, at virksomheden tilslutter sig Science Based Targets initiative (SBTi).

Tilslutning til Science Based Targets initiative kan være en måde at sætte reduktionsmål

SBTi sætter fokus på den private sektors rolle i den grønne omstilling. Virksomheder kan frivilligt tilslutte sig SBTi og er selv med til at bestemme de konkrete klimamål, som virksomheden arbejder henimod. Dog kræves det, at reduktionsmålene er videnskabeligt funderede, og SBTi monitorerer, hvorvidt virksomheden lever op til de erklærede reduktionsmål.

Virksomheders interesse for at tilslutte sig SBTi har været stødt stigende siden opstarten i 2015, og i slutningen af 2022 havde over 4.000 virksomheder tilsluttet sig – halvdelen med godkendte mål, mens den anden halvdel af virksomhederne har forpligtet sig til at lave mål i overensstemmelse med SBTi.¹⁰ Tilslutning til SBTi er imidlertid frivillig og konsekvenserne ved ikke at overholde målene er baseret på markedets reaktion. SBTi er også blevet kritiseret for manglende transparens for godkendelsesprocessen af virksomhedernes mål.¹¹

SBTi er ikke desto mindre en anerkendt standard for virksomheders reduktionsmål, og med den stigende tilslutning styrkes initiativets position som standard for den private sektors klimaambitioner. En indsats for at mindske danske virksomheders klimapåvirkning kunne derfor være at arbejde på, at flere af de danske virksomheder tilslutter sig SBTi, og at SBTi løbende udvikles og tilpasses den nyeste viden på klimaområdet. På denne måde sikres, at virksomhederne sætter konkrete reduktionsmål, der er videnskabeligt funderet, og forholder sig til deres udledninger gennem hele værdikæden. Boks 2 giver en række eksempler på danske virksomheders SBTi'er.

At SBTi er baseret på, at virksomhederne sætter frivillige reduktionsmål, gør det dog svært at sanktionere virksomheder, der ikke lever op til deres målsætning.

Der kan defineres en langsigtet retning for eksportens klimaaftryk

På samme måde som for det forbrugsbaserede klimaaftryk, kan der defineres en langsigtet retning for eksportens klimaaftryk. Den globale afrapportering indeholder dog ikke på nuværende tidspunkt en fremskrivning af eksportens klimaaftryk, men den vil kunne laves på samme måde som for det forbrugsbaserede klimaaftryk med udgangspunkt i IPCC's scenarier for de globale udledninger. En sådan fremskrivning kunne danne udgangspunkt for et konkret pejlemærke for eksportens klimaaftryk.

Boks 2: Eksempler på danske virksomheders tilslutning til SBTi

201 danske virksomheder har tilsluttet sig SBTi. Heraf har 136 fået godkendt deres reduktionsmål, mens de resterende virksomheder mangler at fremlægge eller få godkendt den konkrete reduktionsplan, der skal sikre, at virksomhedens målsætning er i overensstemmelse med Parisaftalen.

Ørsted har forpligtet sig til et nettonul-mål i 2040 gennem SBTi

Ørsted har i regi af SBTi forpligtet sig til et kortsigtet og langsigtet reduktionsmål, og begge overordnede mål er godkendte af SBTi som videnskabeligt funderede. På kort sigt har Ørsted forpligtet sig til at reducere scope 1 og 2-udledninger per kWh med 98 pct. i 2025 (med 2006 som referenceår) samt en reduktion af scope 3-udledninger på 50 pct. i 2032 (med 2018 som referenceår). Ørsteds langsigtede mål er at opnå klimaneutralitet i 2040 på tværs af hele værdikæden. Udover at opfylde de kortsigtede mål, så skal nettonul i 2040 konkret opnås ved:

- Reduktion af scope 1 og 2-udledninger på 99,8 pct. per kWh i 2040 (2006 som referenceår).
- Reduktion af scope 1-, 2- og 3-udledninger (ekskl. nedstrøms-udledninger fra brugsfasen af solgte produkter) på 99 pct. per kWh i 2040 (2018 som referenceår).
- Reduktion af absolutte scope 3-udledninger fra brugsfasen af solgte produkter på 90 pct. i 2040 (2018 som referenceår).
- Neutralisere tilbageværende udledninger i med CO₂-fangstprojekter.

På baggrund af Ørsteds reduktionsmål har SBTi valideret virksomhedens ambitioner til at være i overensstemmelse med Parisaftalens mål om at holde den globale temperaturstigning under 1,5°C.¹²

Mærskts reduktionsmål er endnu ikke blevet godkendt af SBTi

Mærsk har også forpligtet sig til at opnå nettonul i 2040 og være i overensstemmelse med 1,5°C-målet gennem SBTi, men målet er endnu ikke blevet godkendt. For at målsætningen kan blive godkendt, skal Mærsk kunne fremsætte konkrete kort- og langsigtede mål, der er videnskabeligt funderet og stemmer overens med SBTi's standard for nettonul-mål. Mærsk har dog i 2022 fremlagt en reduktionsplan, som de forventer vil opfylde SBTi's kriterier.¹³

2.5 Klar definition af målet

Hvis et mål eller et pejlemærke skal skrives ind i en klimalov, så bør det ideelt set være klart og tydeligt, hvad målet omfatter. Derved skal det også være muligt at definere klart, hvad målet er, samt hvad der tæller og ikke tæller med i målet. De nuværende nationale reduktionsmål er fx klart defineret, og baseret på FN's territorialprincip. Der findes dog også mange eksempler på mål, som er nyttige, fx Parisaftalens mål, selv om de ikke er entydigt defineret. Men jo mere entydigt et mål eller pejlemærke kan defineres, jo mindre mulighed er der for forskellige fortolkninger.

Det er muligt at definere, hvad der bør indgå i et mål for eksportens klimaaftryk

I forbindelse med eksportens klimaaftryk er det muligt at definere, hvad der bør og ikke bør tælle med i et eventuelt mål/pejlemærke ud fra eksisterende opgørelser. Energistyrelsens nuværende opgørelse udgør et godt grundlag, selv om klimaeffekten af indirekte arealanvendelse og anvendelse af bioenergi ikke indgår direkte i opgørelsen. Det er derfor muligt at definere, hvad der bør og ikke bør tælle med i et eventuelt mål eller pejlemærke for eksportens klimaaftryk, og hvad et sådant mål eventuelt skal suppleres med. Et mål eller pejlemærke kan eventuelt suppleres med indikatorer for udviklingen i virksomhedernes scope 3-udledninger på specifikke områder, der ikke fanges på kort sigt i opgørelsen af eksportens klimaaftryk.

Det er vanskeligt at definere et klart mål for virksomhedernes scope 3

Et overordnet pejlemærke for eksportens klimaaftryk kan guide virksomhederne på samme måde som et overordnet pejlemærke for det forbrugsbaserede klimaaftryk. Det vil dog være vanskeligt at definere et klart og entydigt mål for virksomhedernes scope 3 udledninger. Det skyldes flere faktorer:

- **Data.** Data er endnu ikke i tilstrækkelig kvalitet og stort nok omfang. Metoderne og modellerne til at opgøre scope 3-udledningerne findes, men det bagvedliggende data er af usikker kvalitet eller ikke-eksisterende for en del af scope 3-udledningerne. Derfor er resultaterne ikke på nuværende tidspunkt tilstrækkeligt præcise til at sætte et mål eller pejlemærke for virksomhedernes klimaaftryk.
- **EU-krav.** EU-kravene vedrørende scope 3 træder først i kraft hen mod slutningen af 2020'erne, og der er ikke krav om, at virksomhederne skal sætte mål for reduktioner i scope 3.
- **Detailregulering er næppe politisk ønskværdig.** Det er næppe politisk gangbart at sætte specifikke mål for private virksomheders udledninger uden for Danmarks grænser, da virksomhederne konkurrerer på et internationalt marked, og der ikke er tradition for den slags regulering i en markedsøkonomi som den danske.

Samlet kan det derfor konkluderes, at der ikke på nuværende tidspunkt kan defineres et klart bottom-up mål for virksomhedernes klimaaftryk, men at et overordnet top-down pejlemærke for eksportens klimaaftryk er muligt.

2.6 Grad af kontrol med udvikling i indsats

Hvis der sættes et mål, er det vigtigt, at den danske regering og de danske myndigheder har en betydelig grad af kontrol over udviklingen på området og dermed har mulighed for at påvirke udviklingen og nærme sig målet.

Virksomheder har kun i nogen grad kontrol med udledninger på tværs af scopes

Mens virksomhederne har direkte kontrol over deres scope 1-udledninger, så er graden af kontrol væsentlig mindre, hvad angår scope 2- og 3-udledninger. Ud over produktionens energieffektivitet er scope 2-udledningerne betinget af emissionsfaktoren for elproduktion i det pågældende geografiske område, hvor virksomheden opererer.

Hvis virksomheder vil reducere opstrøms scope 3-udledninger kan det ske ved at skifte til en underleverandør med færre emissioner eller ved at påvirke underleverandøren til at udvikle en mindre CO_{2e}-intensiv produktion. Muligheden for at kontrollere opstrøms scope 3-udledninger ved brug af disse tiltag er afhængig af mulighed for at kunne skifte underleverandør og gennemsigtighed i forhold til underleverandørernes drivhusgasudledninger. Hvis der findes flere underleverandører, der producerer det ønskede produkt, som fx er underlagt CSRD og dermed rapporterer på deres drivhusgasudledninger, vil det være muligt for en virksomhed at skifte til underleverandøren med lavere udledninger og derigennem kontrollere og reducere opstrøms scope 3-udledninger. Graden af kontrol må forventes at være lille, hvis det ikke er muligt at skifte underleverandør, og der er begrænset viden om underleverandørernes udledninger.

Nedstrøms scope 3-udledninger, der er relateret til produktets brug og slutbehandling, kan måske i nogle tilfælde kontrolleres. Fx vil en bilproducent mindske sine nedstrøms scope 3-udledninger ved at sælge elbiler frem for fossilbiler eller en emballageproducent ved at lave lettere genanvendelige produkter, som mindsker udledningerne fra slutbehandlingen.

Med EU's direktiv om udvidet producentansvar for emballager stilles virksomheder med produkter i emballage fra juni 2025 til ansvar for affaldshåndteringen af emballagen.¹⁴ På denne måde får virksomhederne ansvar for dele af deres nedstrøms scope 3-udledninger, hvilket kan forventes at få betydning for deres kontrol på området.

Selvom nogle branchegrupper vil kunne kontrollere dele af deres scope 3-udledninger, må der overordnet forventes at være lille grad af kontrol med de samlede scope 3-udledninger på tværs af branchegrupper. Det samme gælder for eksportens samlede klimaaftryk, der i betydelig grad udgøres af dansk eller udenlandsk opereret international transport samt virksomhedernes øvrige scope 3-udledninger.

3 Diskussion af anbefaling til indhold i klimaloven

Klimarådets vurdering er opsummeret i tabel 1.

Tabel 1 Vurdering af virksomhedernes klimapåvirkning

Kriterium	Vurdering
Potentiale for CO ₂ e reduktioner	Meget stort
Behov for tilskyndelse til handling	Ja
Metoder til at monitorere	Ja, men usikkerhedsbehæftet
Definition af langsigtet retning	Ja
Klar definition af målet	Delvist
Grad af kontrol over udviklingen	Lav

De første fire kriterier er helt eller delvist opfyldt for virksomhedernes klimaaftryk

Som det fremgår af tabel 1 er de første fire kriterier umiddelbart opfyldt for virksomhedernes klimaaftryk, hvilket taler for, at det kan overvejes at sætte et pejlemærke for virksomhedernes klimaaftryk eller alternativt for det samlede klimaaftryk fra eksporten:

- Potentiale for CO₂e reduktioner.** Eksportens samlede klimaaftryk er meget stort – dobbelt så stort som det forbrugsbaserede klimaaftryk. Der er et stort sammenfald mellem virksomhedernes scope 3-udledninger og eksportens klimaaftryk, selvom der også er forskelle. Der findes ikke noget samlet tal for virksomhedernes scope 3-udledninger. Reduktionspotentialet vurderes at være meget stort.
- Behov for tilskyndelse til handling.** Der er behov for at følge op på virksomhedernes afrapportering under EU-lovgivningen og sikre en gradvis bedre rapportering af scope 3-udledningerne, ligesom alle store virksomhederne bør tilskyndes til at sætte reduktionsmål og gennemføre konkret handling for at opfylde målene.
- Metoder til at monitorere.** Der findes metoder til at opgøre klimaaftrykket fra virksomhedernes scope 3-udledninger, og det er muligt at monitorere udviklingen i eksportens klimaaftryk. Der gælder dog samme forbehold som for det forbrugsbaserede klimaaftryk, at opgørelsen er opgjort på en række overordnede varegrupper, så man kan ikke nødvendigvis følge effekten af en indsats for at forbedre klimaaftrykket fra eksporten af en specifik vare. Desuden er der fortsat betydelige udfordringer omkring data for virksomhedernes scope 3-udledninger.
- Definition af langsigtet retning.** Det er muligt at definere en langsigtet retning for virksomhedernes scope 3-udledninger, som mange af de større danske virksomheder allerede gør. Tilsvarende kunne der sættes en langsigtet retning for eksportens klimaaftryk.
- Klar definition af målet.** Det er muligt at definere, hvad der bør indgå i et top-down mål for eksportens klimaaftryk, men der er dog betydelig usikkerhed omkring data, og det er vanskeligt at definere et klart bottom-up mål for virksomhedernes klimaaftryk.
- Grad af kontrol over udviklingen.** Selvom nogle branchegrupper vil kunne kontrollere dele af deres scope 3-udledninger, må der overordnet forventes at være en lille grad af kontrol med de samlede scope 3-udledninger på tværs af branchegrupper. Det samme gælder for eksportens samlede klimaaftryk.

Der er fordele og ulemper ved et pejlemærke for virksomhedernes og eksportens klimaaftryk

Selv om de fire første kriterier således er helt eller delvist opfyldt, så er der en række fordele og ulemper, som skal tages i betragtning, når man overvejer, om der skal sættes et pejlemærke for at nedbringe virksomhedernes klimapåvirkning. Nogle af de mest væsentlige er opsummeret i tabel 2.

Tabel 2 Fordele og ulemper ved at sætte et pejlemærke for virksomhedernes eller eksportens klimaaftryk

Fordele	Ulemper
Klimaaftrykket fra virksomhedernes scope 3-udledninger og fra eksporten er meget stort. Det fanges kun i begrænset omfang af det territoriale og det forbrugsbaserede klimaaftryk og bør derfor reguleres separat. Danmark har gode muligheder for på denne måde at påvirke betydelige udledninger uden for Danmarks grænser, fx gennem dansk opereret international transport og regulering af importvarer, der indgår i Danmarks eksport	Danske virksomheder bør ikke reguleres hårdere end deres EU-konkurrenter. Det taler mod et egentligt pejlemærke for virksomhederne samlet set
EU regulering vil fremover kræve, at virksomhederne rapporterer på scope 3-udledninger både opstrøms og nedstrøms i deres værdikæder. Der mangler dog data og reguleringen bliver først for alvor bindende hen mod slutningen af 2020'erne. Derfor kan det give god mening, at myndighederne hjælper danske virksomheder med at gå foran og blive klar til den bindende EU-regulering. Et pejlemærke kan give retning for dette arbejde	Opgørelsen af eksportens klimaaftryk er så overordnet, at den er svært at bruge handlingsorienteret, da den ikke registrerer faktiske ændringer i forbruget grundet top-down-metode. Der mangler desuden kvalificeret data til at måle effekten af en indsats for at nå et givent pejlemærke
Mange af de store danske virksomheder har allerede sat mål gennem Science Based Target-initiativet. Andre virksomheder kan tilskyndes til at følge trop, og der kan følges op på de mål, som allerede er sat. Hermed kan Danmark være et foregangsland i implementeringen af EU-reguleringen	Der er vanskeligt at sætte et pejlemærke for alle virksomheder samlet set, da der er stor forskel på deres muligheder for at opgøre og reducere klimaaftrykket fra deres scope 3-udledninger. Håndfast regulering af virksomhederne vil være vanskelig at gennemføre politisk. Her er det mere dansk at gå frivillighedens vej og aktivere klimapartnerskaberne

Klimarådet opfordrer til indsats for at nedbringe virksomhedernes klimapåvirkning

Ud fra Klimarådets gennemgang, vurderes det, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for en anbefaling til et eventuelt mål eller pejlemærke for virksomhedernes klimapåvirkning eller eksportens klimaaftryk, selvom de første fire kriterier er helt eller delvist opfyldt.

Klimarådet har tidligere vurderet, at det kunne være relevant at indføre et pejlemærke for eksportens klimaaftryk på linje med et pejlemærke for det forbrugsbaserede klimaaftryk, og at et pejlemærke for eksportens klimaaftryk kunne spille godt sammen med initiativer og standarder inden for virksomheders klimaansvar og klimarapportering.¹⁵ Der er dog stadig en betydelig mangel på data, som kunne danne grundlag for at fastsætte et samlet pejlemærke for virksomhedernes klimaaftryk. Selvom data eksisterer for den historiske udvikling i eksportens klimaaftryk, vil det også her kræve yderligere analyse at fastsætte et konkret pejlemærke. På nuværende tidspunkt savnes mere information for at kunne definere en mulig langsigtet retning.

Området bør imidlertid have fokus grundet de store udledninger, og i første omgang kan der gøres en yderligere indsats, dels for at guide virksomhederne i at indsamle scope 3-data, dels for at tilskynde virksomhederne til at sætte konkrete mål for deres samlede udledninger i alle tre scopes og for at følge op på disse, særligt for så vidt angår scope 3. Derudover kan der igangsættes et arbejde med henblik på senere at kunne fastsætte et pejlemærke for eksportens klimaaftryk. Klimarådet anbefaler, at der redegøres for Danmarks status og indsats for at reducere klimaaftrykket fra virksomhedernes scope 3-udledninger i den globale afrapportering og i et globalt klimaprogram, ligesom området bør indgå i den langsigtede globale strategi. Klimapartnerskaberne kan desuden aktiveres med særligt fokus på opgørelse, målsætning og reduktioner af virksomhedernes scope 3-udledninger.

Reference

- ¹ Greenhouse Gas Protocol, *Technical Guidance for Calculating Scope 3 Emissions*, 2013.
- ² Axcelfuture, *Klimaklar SMV*, 2022.
- ³ Regeringens Klimapartnerskaber, *Sektorkøreplan for Klimapartnerskab for bygge og anlæg*, 2021.
- ⁴ Energistyrelsen, *Danmarks globale klimapåvirkning - Global afrapportering 2023 (GA23): Klimaaftrykket af import*, 2023.
- ⁵ Energistyrelsen, *Danmarks globale klimapåvirkning - Global afrapportering*, 2023.
- ⁶ Europa-Kommissionen, *Supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards*, 2023.
- ⁷ Europa-Parlamentet, *Sustainable economy: Parliament adopts new reporting rules for multinationals*, 2022.
- ⁸ Klimarådet, *Kommentering af Global Afrapportering 2023*, 2023.
- ⁹ Klimarådet, *Kommentering af Global Afrapportering 2022*, 2022.
- ¹⁰ SBTi, *SBTi Monitoring Report 2022*, 2022
- ¹¹ Bjørn, A., Matthews, H. D., Hadziosmanovic, M., Desmoitier, N., Addas, A., Lloyd, S. M., *Increased transparency is needed for corporate science-based targets to be effective*, 2023, *Nature Climate Change* 13, 756-759.
- ¹² SBTi, *Net-Zero Case Study – Ørsted*, u.å., (<https://sciencebasedtargets.org/companies-taking-action/case-studies/net-zero-case-study-orsted>).
- ¹³ Mærsk, A.P. Møller - *Maersk accelerates Net Zero emission targets to 2040 and sets milestone 2030 targets*, 2022, (<https://www.maersk.com/news/articles/2022/01/12/apmm-accelerates-net-zero-emission-targets-to-2040-and-sets-milestone-2030-targets>).
- ¹⁴ Regeringen m.fl., *Udvidet producentansvar for emballage og engangsplastprodukter*, 2022.
- ¹⁵ Klimarådet, *Kommentering af Global strategi 2022*, 2022.

